

мають добрі перспективи. Розробляється проект договору про принципи відносин і стратегічного співробітництва між Україною і КНР у ХХІ столітті. Цей надзвичайно важливий документ розрахований на дію на 25 років. Подібний великий політичний договір КНР має тільки з Росією.

Отже, Україна і Китай мають зацікавленість у налагодженні та подальшому розвитку двосторонніх відносин, які будуть взаємовигідні для обох країн. Тому при визначенні зовнішньополітичних орієнтирів української держави не можна відсувати можливість співробітництва з КНР на другий план та віддавати перевагу виключно налагодженню взаємин із країнами НАТО або питанням інтеграції до ЄС, оскільки успішне здійснення саме українсько-китайського партнерства може стати для України запорукою вдалого вирішення внутрішніх проблем

Література

1. Волик О. Україна і світ: проблеми і перспективи міжнародних відносин / О. Волик. – К.:2008. – С.18-22.
2. Гончарук А. Україна-Китай: нереалізовані можливості та невтрачені перспективи / А. Гончарук // Політика і час. – 2008. – №2. – С. 24-28
3. Литвин В. Україна і Китай в історичних зв'язках / В. Литвин // Голос України: газета ВРУ. – 2010. – №53 (3303). – С. 4-6
4. Нартов Н. А. Геополитика: учебник для вузов / Н. А. Нартов. – М.: 2009. – 359 с.
5. Павлюк Є.П. Двосторонні відносини України і Китаю / Є.П. Павлюк //Науковий вісник дипломатичної академії України. – К.: 2007. – Випуск 7. – С.121-135
6. Гайдуков Л. О. Українсько-китайські відносини: історія, сьогодення, перспективи / Л.О. Гайдуков // Політика і час. –2009. – №7. – С.78-81

In the article the place of Ukraine in the foreign policy of China is investigated, priority directions of countries' bilateral cooperation are defined, the utility of relationship between countries is assessed and directions for future cooperation are outlined.

Keywords: *scientific and technical relations, foreign trade turnover, exports, bilateral cooperation, trade*

В статье исследуется место Украины во внешнеэкономической политике Китая, определяются приоритетные направления двухстороннего сотрудничества стран, оценивается выгода взаимоотношений между странами, а также рассматриваются направления дальнейшего сотрудничества.

Ключевые слова: *научно-технические связи, внешнеторговый оборот, экспорт, двухстороннее сотрудничество, торговля*

УДК 339.924

*О.П. Перенчук,
асистент кафедри міжнародної економіки,
Донецький національний університет*

РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС

Особливістю інтеграції України до ЄС є те, що всі взаємини між учасниками здійснюються на багаторівневій основі, за наявності жорстких міжрівневих зв'язків і вертикальної підлеглості країн ЄС прийнятим у Співдружності нормам управління.

Ключові слова: *інтеграція, міжнародна економічна діяльність, європейська інтеграція, євроінтеграційні процеси, стратегічні напрями.*

Питання розбудови міжнародних економічних відносин у світі завжди стояло дуже гостро, його актуальність посилюється як на рівні груп країн, так і на рівні внутрішніх територій у зв'язку з тим, що домінуючою тенденцією світового розвитку стала регіональна економічна інтеграція. Міжнародні інтеграційні процеси виступають чинником прискорення економічного розвитку країн,

що входять до інтеграційних угруповань, а також практичним засобом входження держав до світового господарства.

Актуальність даної теми дослідження обумовлена тим, що зараз Україна, як ніколи, вимагає внутрішніх перетворень для того, щоб підготуватися до вступу до Європейського Союзу на рівних. Для цього слід зрозуміти, які є проблеми і розв'язати їх. Інтеграція – світовий тренд, країни вимушені поєднуватися для того, щоб бути сильнішими в боротьбі з проблемами, які виникають.

Інтеграція охоплює широкий комплекс відносин між країнами, при цьому не лише міжнародних, а й внутрішньоекономічних. Для розвитку інтеграційних процесів необхідною є наявність об'єктивних і суб'єктивних передумов, головними з яких є такі: науково-технічний прогрес, який обумовлює формування міждержавного господарського простору з оптимальним поєднанням можливостей і потреб національних економік; соціально-економічна однорідність національних господарств, що інтегруються; близькі рівні економічного розвитку країн, що інтегруються; тривалий досвід взаємного економічного співробітництва групи країн; цілеспрямована діяльність органів державного управління країн щодо розвитку інтеграційних процесів. Важливою умовою є також наявність спільних кордонів.

Для України пріоритетною є європейська інтеграція, тому вона бере активну участь в інтеграційних процесах у Європі. Так, країни ЄАВТ 2000 р. підписали з Україною Декларацію про співпрацю, тим самим заклали основу лібералізації взаємних економічних відносин, намітили основні напрямки та інституційні засади співробітництва сторін [4, с. 314].

Європейський Союз відіграє значну роль у розвитку міжнародної економічної діяльності України: сукупні обсяги торгово-економічних взаємовідносин України з країнами ЄС демонструють стійку тенденцію до зростання; інтеграцію України до ЄС проголошено пріоритетним напрямом зовнішньополітичного і зовнішньоекономічного курсу держави.

Дослідженню питань міжнародних інтеграційних процесів у світовій економіці присвячено праці відомих вітчизняних і зарубіжних вчених: В. Андрійчука, В. Будкіна, І. Бураковського, В. Крамаренко, А. Кредісова, В. Новицького, А. Поручника, Є. Савельєва, Ю. Макогона, А. Філіпенка, Т. Циганкової, О. Шниркова, П. Кругмана. Основні положення сучасної теорії міжнародної торгівлі та методи аналізу міжнародних торговельних відносин викладені у наукових працях Б. Беласси, В. Кордена, В. Леонтьєва, П. Ліндєрта, М. Портера, П. Самуельсона, Л. Скотта та ін.

Незважаючи на численні наукові дослідження щодо різних аспектів включення держав у процеси міжнародної економічної взаємодії, питання розбудови механізму різновекторної інтеграції залишаються недостатньо дослідженими, що й обумовлює актуальність теми дослідження.

Метою дослідження є розвиток теоретико-методологічних основ і розробка рекомендацій щодо формування механізму інтеграції України до ЄС у контексті розвитку міжнародної економічної діяльності України.

Економічна інтеграція – це процес взаємодії, зближення економік декількох країн, який приведе до зближення господарських механізмів, які мають форму міждержавних угод і який регулюється згідно з національними або міждержавними органами [3, с. 73].

Необхідність участі України в регіональних інтеграційних групах, насамперед, обумовлена:

- 1) підсиленням конкуренції й обмеженістю доступу до світових ринків;
- 2) активною економічною інтеграцією розвинених країн світу;
- 3) обмеженістю доступу України до процесів регулювання міжнародних відносин;
- 4) низьким рівнем соціально-економічного і технологічного розвитку;
- 5) високою конкуренцією серед країн з перехідною економікою за кредитно-інвестиційні ресурси ЄС.

Серед конкурентних переваг України в зовнішньоекономічних зв'язках слід виділити такі:

- ✓ територіальні і природні умови – країна перебуває в центральній Європі, сприятливий клімат, є теплі моря, умови для ведення сільського господарства, 25% світового запасу чорнозему;
- ✓ сировинні ресурси – країна займає менше 0,5% площі світу, але має близько 5% сировинних запасів;
- ✓ виробничий потенціал;
- ✓ достатньо розвинена інфраструктура;
- ✓ наявність достатньо кваліфікованої і водночас дешевої робочої сили [1, с. 336].

Головною особливістю інтеграції України до ЄС, яка вже має власну міждержавну структуру керівництва, є те, що всі взаємини між учасниками здійснюються на багаторівневій основі, при наявності жорстких міжрівневих зв'язків і вертикальної підлеглості країн ЄС прийнятим у Співдружності догматам управління. Цим визначається основна проблема в розробці заходів,

спрямованих на співпрацю в межах ЄС, відповідно до якої весь процес моделювання організаційної системи координації інтеграційних процесів в Україні до системи європейської управління набуває певних труднощів.

Для ефективної реалізації євроінтеграційних процесів України доцільно виділити такі рівні відносин:

- міжурядові відносини;
- міжнародні спільні виробничо-господарські зв'язки;
- корпоративна співпраця;
- міжфірмова співпраця;
- некомерційна координаційна співпраця.

Стратегічні напрями взаємодії України з країнам-членами ЄС, організації співпраці були визначені основними цілями розвитку Європейської політики сусідства, викладеними в Плані дій Україна – Європейський Союз.

Як зазначено у даному урядовому документі, розширення Європейського Союзу, яке відбулося 1 травня 2004 року, привело до історичних змін політичних, географічних та економічних умов для України та Євросоюзу. Нині Європейський Союз та Україна мають спільний кордон і як безпосередні сусіди будуть посилювати свою політичну й економічну взаємопов'язаність. Розширення дає можливість для України та Європейського Союзу розвивати якнайтісніші відносини, що виходитимуть поза межі співробітництва до поступової економічної інтеграції та поглиблення політичного співробітництва. Європейський Союз та Україна сповнені рішучості посилити свої відносини та сприяти утвердженню стабільності, безпеки і добробуту. Такий підхід заснований на спільних цінностях, спільній власності та диференціації. Це сприятиме подальшому зміцненню нашого стратегічного партнерства.

Структура зовнішньої торгівлі України з ЄС залишається незмінною. Експорт України, як і раніше, характеризується сировинним напрямком і капіталоємністю продукції. Є такі сегменти економіки, у яких українські виробники здатні конкурувати на ринку ЄС, однак умови виходу на цей ринок не дають зайняти вигідні позиції.

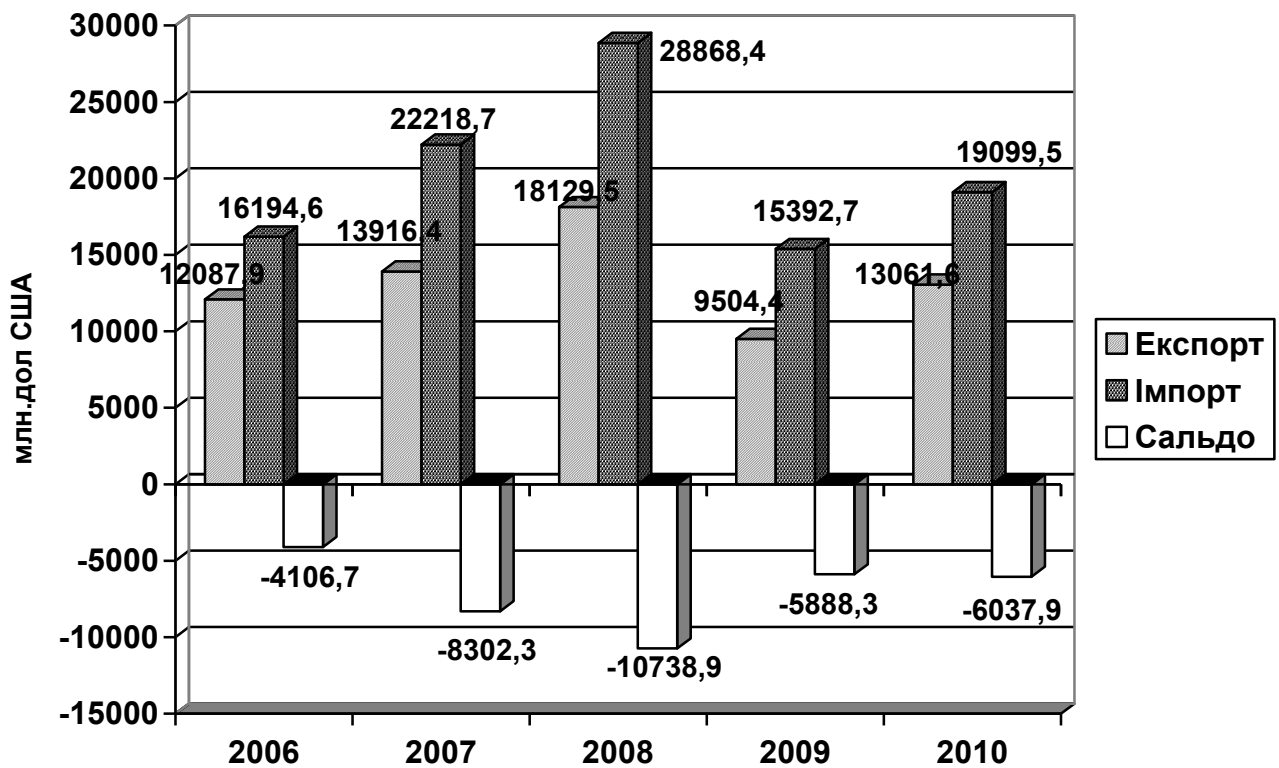

Рис. 1. Динаміка розвитку зовнішньої торгівлі товарами з країнами ЄС 2006-2010 рр.

Станом на 01.01.2010 р. у зовнішній торгівлі товарами між Україною та країнами-членами ЄС спостерігалось зниження як обсягів експорту товарів, послуг з України, так і їх імпорту. Зростання

спостерігалось тільки в обсягу прямих іноземних інвестицій.

2010 р. експорт товарів до країн ЄС становив 13061,6 млн. дол. США і збільшився щодо 2009 р. на 37,5%. імпорт – відповідно, 19099,5 млн. дол. і 24,1%. Негативне сальдо становило 6037,9 млн. дол. США (мінус 5893,4 млн. дол. США у 2009 р.) Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,68 (у 2009 р. - 0,62; 2008 р. - 0,63) [5].

У загальному обсязі експорту частка країн ЄС становила 25,4%, імпорту - 31,4% (у 2009 р. – відповідно, 23,9% і 33,9%). Головними партнерами як у експорті, так і в імпорті товарів залишаються Італія (відповідно 2412,4 і 1390,3 млн. дол.), Польща (1787,2 і 2788,8 млн. дол.) та Німеччина (1499,5 і 4603,1 млн. дол.). Експорт товарів до Італії збільшився проти 2009 р. на 1184,8 млн. дол. (на 96,5%); Польщі - на 579,2 млн. дол. (на 47,9%); Німеччині - на 251,3 млн. дол. (на 20,1%); Румунії - на 386,5 млн. дол. (у 2,2 раза); Чеської Республіки - на 285,6 млн. дол. (на 83,8%). Водночас зменшився експорт в Іспанію - на 158,7 млн. дол. (на 27,8%); Нідерландів - на 31,6 млн. дол. (на 5,3%); Фінляндії - на 3,3 млн. дол. (на 8,9%); Швеції - на 3,3 млн. дол. (на 4,1%).

Імпорт товарів збільшився з усіх країн ЄС, крім Естонії, Латвії і Швеції. При цьому обсяг імпорту товарів з Німеччини збільшився на 751 млн. дол. (на 19,5%); Польщі - на 618,5 млн. дол. (на 28,5%); Угорщини - на 536,3 млн. дол. (на 79,1%); Італії - на 250,5 млн. дол. (на 22%) [5].

Вагому частку товарної структури українського експорту до країн ЄС становили чорні метали - 29,3%; руди і концентрати залізні - 10,8%; електричні машини - 9,5%. Найбільші експортні поставки чорних металів здійснювались до Італії, Румунії, Польщі; руд і концентратів залізних - у Польщу, Чеську Республіку, Австрію; електричних машин - в Угорщину, Німеччину, Польщу.

Основу товарного імпорту з країн ЄС становили механічні машини - 11%; електричні машини - 9,3%; фармацевтична продукція - 8,5%. Найбільші імпортні надходження механічних машин здійснювались з Німеччини, Італії, Польщі; електричних машин - з Угорщини, Німеччини, Польщі; фармацевтичної продукції - з Німеччини, Франції, Угорщини.

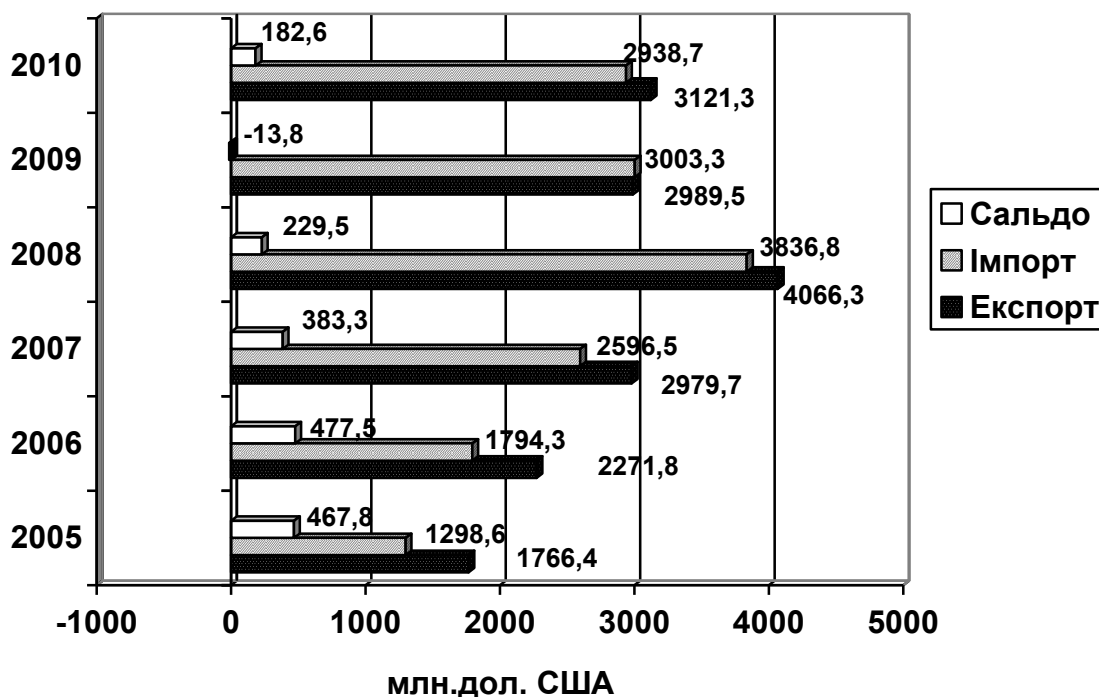

Рис. 2. Динаміка розвитку зовнішньої торгівлі послугами з країнами ЄС 2005-2010 рр. [5]

2010 р. експорт послуг до країн ЄС становив 3121,3 млн. дол. США і щодо 2009 р. становив 103,3%; імпорт – відповідно, 2938,7 млн. дол. і 96,6%. Позитивне сальдо становило 182,6 млн. дол. (у 2009 р. - негативне 21,5 млн. дол.).

Питома вага експорту послуг до країн ЄС у загальному обсязі становила 26,8%; імпорту - 54% (у 2009 р. – відповідно, 31,5% і 58,8%). Головними партнерами як в експорті, так і в імпорті були Кіпр (414,6 млн. дол. і 814,4 млн. дол.), Сполучене Королівство (відповідно - 548,1 млн. дол. і 586,3 млн. дол.), Німеччина (335,2 млн. дол. і 310 млн. дол.), Франція (123 млн. дол. і 223,7 млн. дол.) й Австрія (181,6 млн. дол. і 140,2 млн. дол.).

Експорт послуг до країн ЄС збільшився проти 2009 р. за рахунок зростання обсягів експорту послуг до Угорщини - на 155,6 млн. дол. (у 3,3 раза); Франції - на 34,8 млн. дол. (на 39,4%); Австрію - на 17,8 млн. дол. (на 10,9%). Одночасно зменшились обсяги послуг, що надаються Кіпру - на 46,6 млн. дол. (на 10,1%) і Німеччини - на 40,3 млн. дол. (на 10,7%). Імпорт послуг з країн ЄС зменшився за рахунок скорочення обсягів послуг, отриманих з Австрії - на 88,2 млн. дол. (на 38,6%); Франції - на 78,7 млн. дол. (на 26%); Сполученого Королівства - на 67,6 млн. дол. (на 10,3%); Німеччини - на 51,3 млн. дол. (на 14,2%); Чеської Республіки - на 28,9 млн. дол. (на 43%); Італії - на 13,4 млн. дол. (на 27,6%). Одночасно збільшилися обсяги послуг, отриманих з Кіпру - на 145,1 млн. дол. (на 21,7%); Португалії - на 43,2 млн. дол. (у 5,1 раза); Швеції - на 30,1 млн. дол. (на 23,4%).

Головними країнами-інвесторами, на які припадає понад 77% тотального обсягу інвестицій з ЄС, є Кіпр – 8593,2 млн. дол. (27,4% усього обсягу інвестицій з країн ЄС); Німеччина – 6613,0 млн. дол. (21,1%); Нідерланди – 4002,0 млн. дол. (12,8%); Австрія – 2604,1 млн. дол. (8,3%) і Великобританія – 2375,9 млн. дол. (7,6%). Використання в аналізі новішу статистику неможливо, тому що частина інвестицій з України до ЄС є конфіденційною згідно із Законом України «Про державну статистику».

Великий обсяг ПІІ з ЄС сконцетровано на підприємствах промисловості (22,6%). Серед інших підприємств великі обсяги інвестицій направлені на виробництво продуктів харчування, напоїв, тютюнових виробів, металургійної продукції.

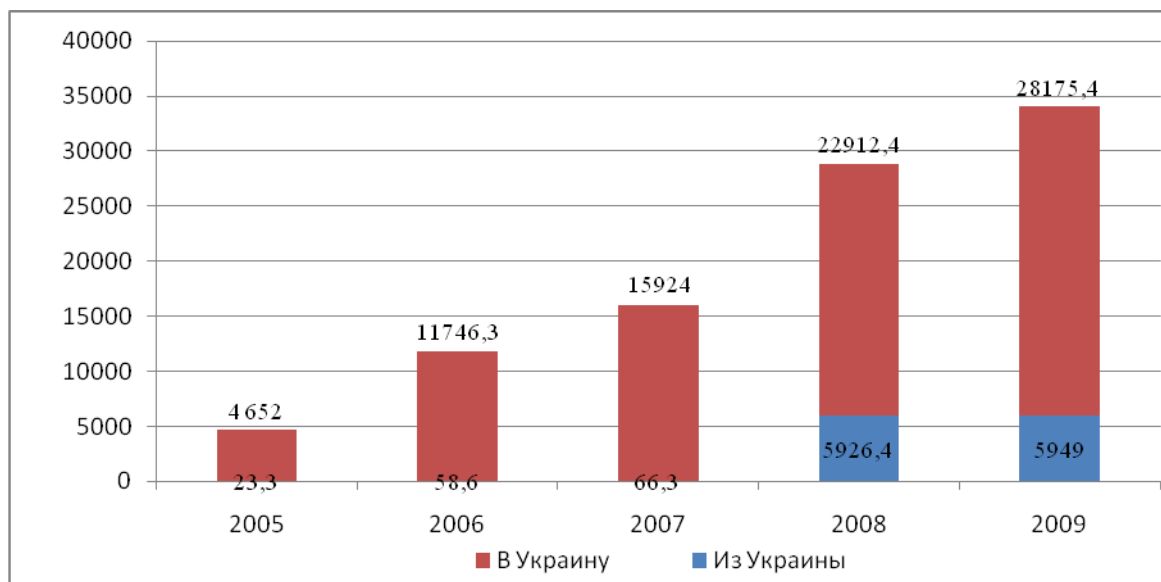

Рис 3. Прямі іноземні інвестиції з України до країн ЄС та з країн ЄС до України (дані на 01.01 наступного за звітним роком) [5]

Відповідно до прийнятої в теорії міжнародної торгівлі класифікації рівнів економічної інтеграції, торговельні відносини України з ЄС пройшли лише перший, початковий рівень – укладання преференціальних торговельних узгоджень. На даному етапі економічного розвитку активно обговорюється питання створення зони вільної торгівлі між Україною і ЄС.

Стратегія інтеграції України до ЄС має забезпечити входження країни до європейського політичного, економічного та правового простору й отримати на цій основі статус асоційованого члена ЄС - це є головним пріоритетом України в середньостроковому вимірі.

Інтеграція до ЄС прискорить і вдосконалисть процес економічної трансформації в Україні, який затягнувся, а членство в ЄС принесе не тільки значні економічні вигоди, але й позитивно подіє на безпеку країни.

Слід зазначити, що у векторі України-ЄС можливий формат відносин до цих пір визначає майже одна сторона - ЄС, піклуючись, насамперед, про власні інтереси. Але нехтувати цим питанням Україна не можна - у жертву ідеалу - асоційованого членства - може бути принесений реальний потенціал співпраці, який слід використовувати якомога ефективніше.

На заваді розвитку інтеграційного співробітництва з ЄС стоять проблеми, пов'язані із загальною неврегульованістю в Україні, нестабільністю законодавчої бази, невизначеністю політичної ситуації, загальним кризовим станом економіки, що заважає підприємницькій діяльності не тільки нечисленним потенційним висококонкурентним вітчизняним підприємствам, але й

підприємствам з іноземним капіталом.

Отже, проведений аналіз географічної структури експорту й імпорту товарів і послуг України свідчить про наявність чітких векторів зовнішньоекономічної діяльності держави в напрямку країн Європейського Союзу.

Слід зазначити, що розширення ЄС для України буде мати як позитивні, так і негативні наслідки. До *позитивних наслідків* можна зарахувати такі: збільшення частки ЄС у структурі експорту України; збільшення значення України для ЄС у сфері міжнародної економічної діяльності й у забезпеченні регіональної стабільності; зниження експортних мит на ринках ЄС; посилення інтеграції в транспортну, енергетичну, телекомунікаційну мережі і європейський дослідницький простір; розвиток зовнішньої торгівлі послугами; прискорення інтеграції в глобальну торговельну систему; використання переваг прикордонного співробітництва. До *негативних наслідків* належать: скорочення експорту в країни Балтії; дія імпортних мит відповідно до тарифів ЄС; погіршення конкурентних позицій на ринках середньотехнологічної продукції; поширення антидемпінгових заходів проти України на нових країн - членів ЄС розслідувань.

Література

1. Булатова О.В. Развитие европейской модели интеграции / Булатова О.В. // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект : сборник научных трудов. – Донецк : ДонНУ, 2008. – С. 128–133.
2. Гальчинський А.С. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) "Шляхом європейської інтеграції"/ Гальчинський А.С., Геєць В.М., Бабенко С.Г. / Національний інститут стратегічних досліджень; Інститут економічного прогнозування НАН України. – К., 2004. – 416 с.
3. Лук'яненко Д.Г. Стратегії економічного розвитку в умовах глобалізації : монографія / Д.Г. Лук'яненко. - К. : КНЕУ, 2001. - 538 с.
4. Макогон Ю.В. Глобализация и Украина в мировой экономике / Макогон Ю.В., Орехова Т.В. – Донецк : Альфа-пресс, 2005. 400 с.; С. 336.
5. Офіційний сайт державного комітету статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua>
6. Стратегічні напрями переходу України на засади сталого розвитку в контексті її інтеграції до Європейського співтовариства / [О.С. Богачев, М.М. Борисюк, В.О. Ємельянов та ін.]. – К. : Минприроди України, 2005. – 44 с.
7. Якименко В.И. Международная экономика : учеб. пособие / В.И. Якименко. – Донецк : ДИТБ, 2002. – 384 с.

Feature of Ukraine's integration into the EU, is that all relationships between the participants carried out on a multilevel basis, in the presence of severe inter-level relationships and vertical subordination of EU rules adopted in the Commonwealth government.

Keywords: *integration, international economic activity, European integration, European integration processes, strategic direction.*

Особенностью интеграции Украины в ЕС является то, что все взаимоотношения между участниками осуществляются на многоуровневой основе, при наличии жестких межуровневых связей и вертикальной подчиненности стран ЕС принятым в Содружестве нормам управления.

Ключевые слова: *интеграция, международная экономическая деятельность, европейская интеграция, евроинтеграционные процессы, стратегические направления.*